

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08.09.2004, sp. zn. 5 Tdo 985/2004, ECLI:CZ:NS:2004:5.TDO.985.2004.1

Číslo: 25/2005

Právní věta: Trestný čin vydírání je spáchán se zbraní ve smyslu ustanovení § 235 odst. 2 písm. c) tr. zák. také v případě, jestliže pachatel pro dosažení svého požadavku na zaplacení určité peněžní částky použije jako hrozbu působící na psychiku poškozeného tašku s tritolovou výbušninou, kterou mu doručí, přičemž není rozhodné, že tato výbušnina nebyla opatřena rozbuškou.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.09.2004

Spisová značka: 5 Tdo 985/2004

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vydírání

Předpisy: § 235 odst. 2 písm. c) tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných G. J. a Ing. J. L. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 3 To 287/2003, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 2 T 48/2002.

Z odůvodnění:

Obvinění G. J. a Ing. J. L. byli rozsudkem Okresního soudu v Třebíči ze dne 30. 5. 2003, sp. zn. 2 T 48/2002, uznáni vinnými trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. b), c) tr. zák. spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. a trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., kterých se dopustili tím, že:

1. společně se spoluobviněným M. Z. dne 20. 11. 2001 zavěsili na kliku dveří rodinného domku poškozeného L. P. v obci B. igelitovou tašku s anonymním dopisem výhružného textu s požadavkem vyplacení částky 2 000 000 Kč a tritolovou náložkou o hmotnosti 400 g a následně až do 18. 12. 2001 prostřednictvím další neustanovené osoby přes mobilní telefony a veřejné telefonní automaty v městě B. nutili poškozeného L. P. k předání požadované finanční částky, přičemž dne 6. 12. 2001 rozbili lahví od piva okno rodinného domku poškozeného L. P., dále ho ve dvou případech vylákali do B., kde mělo dojít k předání finanční částky, přičemž ani v jednom případě k předání finanční částky

nedošlo;

2. dne 30. 11. 2001 v dopoledních hodinách ponechali v místě bydliště u vchodu do rodinného domku poškozeného M. K. v obci V. balíček s tritolovou náložkou o hmotnosti 400 g s dopisem požadujícím uhrazení finanční hotovosti ve výši 2 000 000 Kč s tím, že pokud tato nebude uhrazena, bude blíže neurčeným způsobem ublíženo rodině poškozeného.

Za to byl obviněný G. J. odsouzen podle § 235 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 4 roky, k jehož výkonu byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, a dále mu byl podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. uložen trest propadnutí věci. Obviněný Ing. J. L. byl podle § 235 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 roky, k jehož výkonu byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, a podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. mu byl také uložen trest propadnutí věci. Tímto rozsudkem bylo současně rozhodnuto o vině a trestu spoluobviněného M. Z.

Citovaný rozsudek Okresního soudu v Třebíči napadli obvinění G. J. a Ing. J. L. odvoláními, která Krajský soud v Brně usnesením ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 3 To 287/2003, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl. Opis tohoto usnesení byl obviněnému G. J. doručen ve smyslu § 64 odst. 2 tr. ř. dne 3. 6. 2004, jeho obhájci dne 31. 5. 2004, obviněnému Ing. J. L. dne 26. 5. 2004, jeho obhájci dne 24. 5. 2004 a příslušnému státnímu zastupitelství dne 21. 5. 2004.

Proti zmíněnému usnesení Krajského soudu v Brně podali obvinění G. J. a Ing. J. L. prostřednictvím svých obhájců dovolání. Obviněný G. J. podal své dovolání dne 25. 6. 2004 a doplnil je dne 29. 7. 2004. Tento obviněný odkázal na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a vyslovil přesvědčení, že nebylo prokázáno, kdo z obviněných měl zavěsit tašku s výbušninou na domovní kliku, kolik pachatelů vlastně bylo a zda se jedná v obou případech o stejné pachatele. Dále má obviněný výhrady ke svému zadržení, které bylo podle jeho názoru neprofesionální, přičemž mu nebyla poskytnuta možnost kontaktovat konzulární oddělení Litevské republiky. Podle názoru obviněného nebylo prokázáno, že by právě obvinění napsali anonymní dopisy, a je přesvědčen o tom, že obvinění nebyli usvědčeni žádným z provedených důkazů, které dále rozebírá. Podle obviněného G. J. tak zůstávají důvodné pochybnosti o jeho vině i o vině dalších spoluobviněných. Obviněný své dovolání uzavřel tvrzením, podle něhož rozhodně nepožaduje, aby dovolací soud přezkoumal skutková jistění.

V rámci doplnění dovolání potom obviněný G. J. s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. namítl, že skutek popsáný ve výroku rozsudku soudu prvního stupně nevykazuje všechny znaky trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1, 2 tr. zák., neboť podle jeho názoru tritolová náložka použita samostatně je neúčinná a rozhodně není zbraní ve smyslu § 89 odst. 5 tr. zák.

Obviněný G. J. závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na ně obsahově navazující. Dále obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud buď podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Brně věc k novému projednání a rozhodnutí s právním názorem, podle něhož se obviněný stíhaných skutků nedopustil, nebo aby Nejvyšší soud sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. v tomto smyslu rozhodl. Současně obviněný učinil podnět předsedovi senátu soudu prvního stupně, aby navrhl Nejvyššímu soudu rozhodnout o odkladu výkonu trestu.

Obviněný Ing. J. L. podal své dovolání dne 3. 6. 2004 a opřel je o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný uvádí, že jeho jednání bylo hodnoceno jako učiněné se zbraní, avšak v daném případě podle jeho názoru o zbraň nešlo. Obviněný poukazuje na to, že tritolová náložka je sama o

sobě neúčinná a ničím nehrozí, pokud v ní není rozbuška. Obviněnému je podle jeho vyjádření známo rozhodnutí publikované pod č. 19/1999 Sb. rozh. tr., které připouští, aby byl za zbraň považován v obdobných souvislostech i doručený rozebraný ruční granát, ovšem posuzovaný případ obviněný shledává odlišným, neboť zde byla poškozeným doručena jen náložka.

Obviněný Ing. J. L. se nad rámec dovolání neztotožnil ani se skutečnostmi, které soudy činné dříve ve věci hodnotily jako důkazy v jeho neprospěch.

Závěrem svého dovolání tento obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí s tím, že nechává na zvážení, zda bude rozhodnuto i podle § 265l odst. 3 tr. ř.

Nejvyšší státní zástupkyně se k dovolání obviněných vyjádřila prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. K původnímu obsahu dovolání obviněného G. J. před doplněním dne 29. 7. 2004 státní zástupkyně uvedla, že jeho námitky jsou ve vztahu k deklarovanému dovolacímu důvodu irelevantní a svým obsahem neodpovídají ani žádnému jinému dovolacímu důvodu, neboť směřují výhradně proti skutkovým zjištěním. Státní zástupkyně proto navrhla toto dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítnout.

V dovolací argumentaci obviněného Ing. J. L. jsou podle názoru státní zástupkyně také dílem uplatněny skutkové námitky, které s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nekorespondují. O právní námitku však jde v té části, v níž obviněný tvrdí, že soudy činné dříve ve věci skutek nesprávně posoudily jako spáchaný se zbraní. Státní zástupkyně poukazuje na ustanovení § 89 odst. 5 tr. zák., podle něhož jsou zbraní nejen zbraně v technickém smyslu (palné, sečné apod.) nebo prostředky, jimiž lze učinit útok důraznějším (např. kámen), ale i prostředky, kterými lze dosáhnout ovlivnění psychiky poškozeného natolik, aby jednal podle vůle pachatele. Proto podle státní zástupkyně může být zbraní i předmět použitý pachatelem v úmyslu vyvolat v poškozeném obavu z hrozícího fyzického násilí, je-li užit za okolností, kdy se poškozený může domnívat, že hrozba zbraní je reálná a násilí se uskuteční, jestliže se nepodřídí vůli pachatele. Zjištěné okolnosti tudíž státní zástupkyně považuje za dostatečné k tomu, aby odůvodnily použití kvalifikované skutkové podstaty podle § 235 tr. zák., a proto navrhla dovolání obviněného Ing. J. L. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání podali obvinění G. J. a Ing. J. L. jako oprávněné osoby [§ 265d odst. 1 písm. b) tr. ř.], učinili tak prostřednictvím obhájců (§ 265d odst. 2 tr. ř.), včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), dovolání směřují proti rozhodnutí, proti němuž je tento mimořádný opravný prostředek obecně přípustný [§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř.], a obsahují stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Pokud jde o dovolací důvod, obvinění opírají jeho existenci o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, resp. o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., tedy že napadeným rozhodnutím bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání proti rozsudku, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest, ačkoli v řízení, které mu předcházelo, byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný G. J. ve svém dovolání především zpochybnil existenci důkazů prokazujících rozhodné okolnosti a svědčících o tom, že se dopustil posuzovaných skutků. Podle názoru tohoto obviněného některé důkazy byly nesprávně hodnoceny, tudíž nadále zůstávají důvodné pochybnosti o jeho vině. K tomu Nejvyšší soud konstatuje, že v uvedených směrech shledává obviněný G. J. existenci uplatněného dovolacího důvodu primárně v hodnocení důkazů, které provedly soudy dříve činné ve věci, resp. v úplnosti dokazování. Z toho pak obviněný dovozuje nesprávná skutková zjištění, z nichž

soudy obou stupňů vycházely. Předpoklady pro jiné právní posouzení svého jednání tedy obviněný dovozuje nikoli z argumentace odůvodňující odlišnou právní kvalifikaci skutku obsaženého ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, ale jen z vlastní verze hodnocení důkazů a z jiných skutečností, než jaké soudy obou stupňů vzaly v úvahu.

K tomu ovšem Nejvyšší soud zdůrazňuje, že jak vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., důvodem dovolání nemůže být samo o sobě nesprávné skutkové zjištění, neboť takový důvod zde zahrnut není. Dovolání není dalším odvoláním, ale je mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě jen některých výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad.

Formulace dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., který uplatnil obviněný G. J., přitom znamená, že předpokladem jeho existence je nesprávná aplikace hmotného práva, ať již jde o hmotně právní posouzení skutku nebo o hmotně právní posouzení jiné skutkové okolnosti. Provádění důkazů, včetně jejich hodnocení a vyvozování skutkových závěrů z důkazů, ovšem neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení § 2 odst. 5, 6, § 89 a násl., § 207 a násl. a § 263 odst. 6, 7 tr. ř. Jestliže tedy obviněný G. J. namítal nesprávnost právního posouzení skutku, ale tento svůj názor dovozoval v naznačeném rozsahu jen z odlišného hodnocení důkazů, případně z odlišné verze skutkového stavu, pak soudům činným dříve ve věci nevytýkal vady při aplikaci hmotného práva, nýbrž porušení procesních ustanovení. Porušení určitých procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, nikoli však podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale jen v případě výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů [zejména podle § 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f) a l) tr. ř.].

Proto při posuzování oprávněnosti tvrzení dovolatele o tom, zda existuje dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [popřípadě ve spojitosti s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.], je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. V trestní věci obviněného G. J. to pak znamená, že pro dovolací soud je rozhodující skutkové zjištění, podle něhož se tento obviněný dopustil skutků tak, jak je popsáno ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, případně rozvedeno v odůvodnění tohoto rozhodnutí, s jehož skutkovými závěry se ztotožnil i odvolací soud. Zmíněné dovolací námitky obviněného, které se týkají skutkových zjištění a správnosti a úplnosti dokazování, jsou tedy mimo rámec uplatněného dovolacího důvodu podle citovaného ustanovení a Nejvyšší soud k nim nemohl nijak přihlížet.

Na uvedeném závěru nic nemění ani tvrzení obviněného G. J., že po dovolacím soudu nepožaduje přezkum skutkových zjištění, neboť i přes tuto zmínku jeho konkrétní argumentace uvedená v dovolání podaném dne 25. 6. 2004 ve zmíněném rozsahu směřuje v konečném důsledku právě a jen proti skutkovým zjištěním.

Stejně konstatování o nemožnosti přezkoumávat v dovolacím řízení skutková zjištění a provedené dokazování platí i ve vztahu k námitce obviněného Ing. J. L., který se neztotožňuje se skutečnostmi, jež podle jeho mínění soudy dříve činné ve věci hodnotily jako důkazy v jeho neprospěch. V tomto rozsahu tedy Nejvyšší soud odkazuje na již výše uvedené závěry.

Ve zbylé části svých dovolání obvinění G. J. a Ing. J. L. uvádějí námitku, podle níž soudy obou stupňů nesprávně právně hodnotily posuzované skutky jako trestné činy naplňující kvalifikovanou skutkovou podstatu podle § 235 tr. zák., a to konkrétně jako vydírání spáchané se zbraní podle § 235 odst. 2 písm. c) tr. zák. Podle přesvědčení obviněných tritolová náložka, která soudy považovaly za zbraň, je sama o sobě a bez rozbušky naprosto neškodná, tudíž jako zbraň nemohla být použita a nemá být ani za zbraň podle § 89 odst. 5 tr. zák. považována. K tomu Nejvyšší soud uvádí následující.

Zbraní se podle § 89 odst. 5 tr. zák. rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším, pokud ze zákona nevyplývá něco jiného. Jak je patrné z ustálené judikatury, od níž nemá Nejvyšší

soud důvod odchylovat se (srov. zejména rozhodnutí publikovaná pod č. 25/1983-II. a č. 19/1999 Sb. rozh. tr. a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2004, sp. zn. [5 Tdo 253/2004](#), publikované pod č. T 684. v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu), užitím zbraně k útoku se rozumí nejen její použití k fyzickému násilí, ale i k působení na psychiku poškozeného, a to jako hrozby k dosažení záměru předpokládaného pachatelem. Za zbraň je tedy nutné považovat nejen zbraně v technickém, resp. formálním smyslu (zbraně střelné, sečné apod.), nebo prostředky mající charakter zbraně spíše v materiálním smyslu (např. kámen, železná tyč), ale i prostředky, jimiž lze dosáhnout ovlivnění psychiky poškozeného natolik, aby jednal podle vůle pachatele. V souladu s těmito závěry byl za zbraň považován např. rozložený ruční granát doručení poškozenému, o němž se ve svém dovolání zmiňuje obviněný Ing. J. L., ačkoli v takovém stavu nebyl rozložený granát bezprostředně jako zbraň použitelný ke svému původnímu účelu, pokud byl i přesto jeho prostřednictvím zdůrazněn požadavek pachatele a v návaznosti na to byly zesíleny obavy poškozeného z následků nevyhovění (nezaplacení peněz) pachateli trestného činu vydírání. Obdobně může být zbraní podle dalšího z citovaných rozhodnutí i plastová napodobenina pistole. Ačkoli takovým předmětem nelze učinit útok proti tělu důraznějším ve smyslu usmrcení či poranění napadené osoby, na psychiku poškozeného může mít jeho použití stejné účinky jako pohružka skutečnou zbraní, neboť výhružku zesiluje.

Podle názoru Nejvyššího soudu lze proto i doručení tritolové náložky poškozenému za daných okolností považovat za použití zbraně, a to zejména s ohledem na její charakter výbušniny (např. ve smyslu § 21 a násl. zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů) a na použité množství (v obou případech 400 gramů). Přestože taková tritolová náložka nebyla bezprostředně a bez dalšího technického postupu nebezpečná, její význam byl zřejmý, neboť spolu s výhružným textem přiloženého dopisu, resp. s vyjádřením v telefonu, působila na psychiku poškozených jednoznačně v tom smyslu, že zesilovala nátlak obviněných na vůli poškozených a na dosažení požadavků obviněných. Uvedená náložka totiž byla bezpochyby způsobila navodit dojem možnosti použití výbušniny v případě, nebudou-li poškození konat podle pokynů obviněných. Ostatně pokud by tritolová náložka neměla na poškozené nijak působit, nebylo nutné ji ponechávat na místě právě s dopisem obsahujícím výhružný text. Doručení náložky výbušniny poškozeným je tak jednoznačně použitím zbraně ve smyslu § 235 odst. 2 písm. c) tr. zák. a § 89 odst. 5 tr. zák., přičemž takové jednání (doručení) za dalších okolností popsaných ve výroku o vině, případně rozvedených v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, zvyšuje i stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, jak požaduje ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. Soudy obou stupňů proto jednání obviněných právně kvalifikovaly správně a bez vad. Dovolání obviněných tak byla shledána ve zbylém rozsahu jako zjevně neopodstatněná.

Na podkladě všech popsaných skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obvinění G. J. a Ing. J. L. podali dovolání proti rozhodnutí, jímž nebyly naplněny uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Protože však jejich dovolání byla částečně opřena o námitky, které by za jiných okolností mohly být dovolacími důvody podle citovaných zákonných ustanovení, ale tyto námitky Nejvyšší soud neshledal z výše uvedených důvodů opodstatněnými, obě dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněná, přičemž nepřezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího. Jde totiž o závěr, který lze učinit bez takové přezkoumné činnosti pouze na podkladě spisu a obsahu dovolání, aniž bylo třeba opatřovat další vyjádření dovolatele či ostatních stran trestního řízení nebo dokonce doplňovat řízení provedením důkazů podle § 265r odst. 7 tr. ř. Podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. mohl Nejvyšší soud rozhodnout o dovolání v neveřejném zasedání.

Pokud jde o podnět obviněného G. J. předsedovi senátu soudu prvního stupně k podání návrhu na rozhodnutí Nejvyššího soudu o odkladu výkonu trestu, příslušný předseda senátu takový návrh neučinil, přičemž vzhledem ke způsobu rozhodnutí o podaném dovolání ani předseda senátu Nejvyššího soudu neshledal důvody k postupu podle § 265o odst. 1 tr. ř. Navíc obviněný tento svůj

návrh nijak blíže neodůvodnil a v dovolání neuvedl žádné skutečnosti, které by u něj byly neslučitelné s výkonem trestu odnětí svobody.